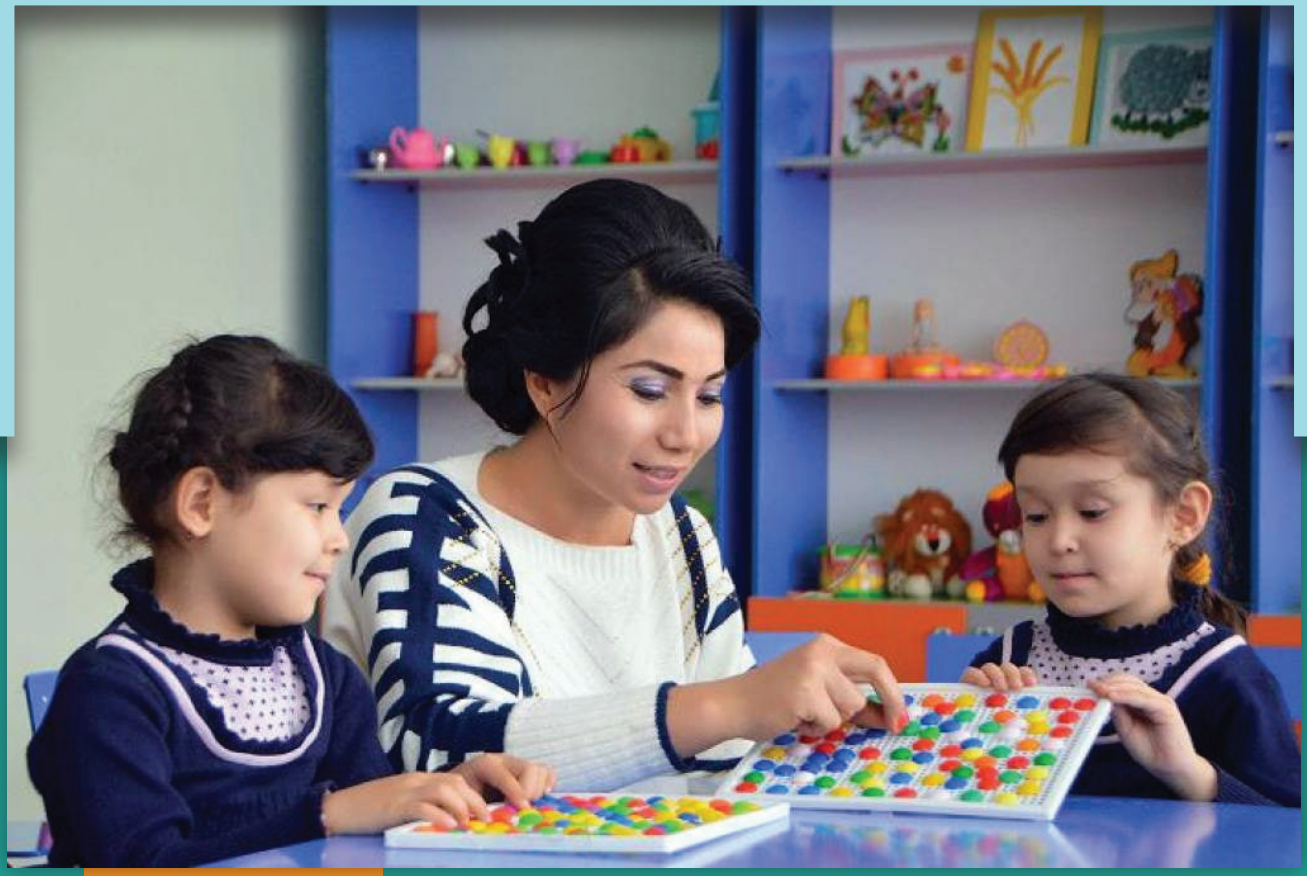
ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№11(1)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 296 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi, Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Doctor of Philosophy (PhD) in Psyçology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Şoumarov Ğ. B. – Doctor of Psyçological Sciences, Academician
Qirğizboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Persçool and Sçool Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Şaripov Ş.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Şermuhammadov B.Ş. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoşev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psyçological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep Özyurek – Doctor of Psyçological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Ça – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Ş. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Çief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi Özbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Şomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Ş.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Teçnical Sciences
Yuldaşeva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldaşeva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Taşkent State University of Economics
Aşurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psyçology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Presçool and Sçool Education of the Kaşkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researçer of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Ta'lim jarayonida deontologik tamoyillar asosida nizolarni boşqariş 10
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna

Sun'iy intellekt asosida maktab öquvçilarining matematik xatolarini diagnostika qiliş va individual tavsiyalar şakllantirişning gibrid adaptiv modeli 15
Abdullayeva Nazokat Isayevna, Abdurazzoqova Zebuniso Tolmas qizi

Harbiy xizmatçilarning pedagogik mahoratini oşirişning ilmiy-metodik asoslari 21
Yadgarov Ravşan Ergaşeviç

Inklyuziv ta'limda logopedik texnologiyalardan foydalaniş metodikasi 27
Ikramova Dilafruz Furqat qizi, Ilhomova Malikaxon Dilşod qizi

Faoliyat markazlari vositasida maktabgaça yoşdagi bolalarning raqamli savodxonligini şakllantiriş metodikasi 30
Jo'rayeva Gulira'no Nazirjon qizi

Bölajak tasviriy san'at öqituvçilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirişda an'anaviy naqqoşlik san'atining pedagogik imkoniyatlari 36
Rözmetov Quvondiq Şanazaroviç

Pedagogik hamkorlik asosida ösmir yoşdagi öquvçilarda ijtimoiy voqelikka sezgirlikni tarbiyalaş mexanizmlari 42
Bazarova Gulnoza Ziyodulla qizi

Talabalarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini jismoniy madaniyat vositasida rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 47
Imomov Asliddin Abdurazoqoviç

Harakatli öyinlar yordamida boşlanğiç sinf öquvçilarining harakat faolligini oşiriş usullari 51
Ernazarova Ziyoda Erkin qizi

Sun'iy intellektning inson fikrlaş qobiliyatiga ta'siri: intellektual rivojlaniş uçun imkoniyatlar va tafakkur zaiflaşuvi xavfi 55
Tölaganov Abdumalik Abdiraximoviç

Jadidçilik harakatining vujudga kelişining ijtimoiy-tarixiy şart-şaroitlari 60
Nişonov Muhammad Bahodir öğli, Pulatov Şerdor Nematjonoviç

Maktabgaça ta'lim taşkilotlari direktorlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirişning nazariy-metodologik asoslari 66
A'zamova Malohat Nadjimovna

Söz yasalişi, morfologiya va sintaksisning özига xos xususiyatlari 70
Bobojanov Şaripboy Xudoşukiroviç

Inklyuziv ta'limda diskriminatsiyani oldini oliş va ularni psixologik qöllab quvvatlaş tamoyillari 74
Bozorova Muxlisa

Neyro logopediya va biometriya 78
Foiqova Diyora Anvar qizi

Bölajak öqituvçilarning metakognitiv faoliyatini rivojlantirişda refleksiv topşiriqlardan foydalaniş 83
Ibrohimova Şahlo Umarali qizi

3–4-sinf öquvçilarining badiiy asarlar öqişga qiziqişini oşirişning metod, şakl va vositalari 88
Rasulova Zohida Sindorovna

Raqamli ta'lim muhitida kasbiy-refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirişning metodik tizimini integratsiyalaş 92
Talabova Dilrabo Tolibova

Informatika va uni öqitiş metodikasi fanini öqitişda adaptiv öquv dasturlari va virtual laboratoriyalardan foydalanişning metodik tizimi 98
Xomidov Zohidjon Adhamjon öğli

Развитие профессиональной компетентности будущих педагогов в условиях цифровизации образования 104
Шаланков Константин Константинович

Pedagogik loyihalaştiriş orqali öquvçilarning şaxsiy va ijtimoiy rivojlanişini ta'minlaş 109
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyeviç, Nazarova Nilufar Ismailovna

Dual ta'lim va refleksiv kompetensiya: pedagog kasbiy rivojlanişining yangi imkoniyatlari 113
S. R. Mansurova

Bixevioristik yondaşuv futurologik könikmalarni rivojlantiruvçi pedagogik va psixologik omil sifatida 118
Nişonov Nodir Alimjanoviç

Linguoculturological Features of the Concept "Respect And Esteem" in English and Uzbek Cultures 121
Naimova Dildora Kaxramonovna

Klasterli yondaşuv asosida bölajak pedagoglarning forsayt kompetensiyasini rivojlantiriş 125
Sotbarov Atabek Asilbek öğli

Nizolar paydo bölişining psixologik omillari 132
Olimov Saydullo Soxobjonoviç

Matematikadan milliy öquv dasturi loyihasi mazmuni haqida 141
Djumayev Mamanazar Irgaşeviç

Professional Requirements for Prospective English Language Teachers in Teaching Writing to Students With Special Educational Needs 149
D. X. Saydazimova

"Bilingval öquv muhiti" va "kreativ modellaştiriş" tuşunçalarining mazmuni va özaro boğliqligi 154
Djabbarova Feruza Odilovna

Texnologiya darslarida sun'iy intellekt vositalari orqali öquvçilarning ijodiy fikrlaş qobiliyatini rivojlantiriş imkoniyatlari 161
Raxmatov A'zam Aşur öğli, Tursunova Sevara Jamşid qizi

Autistik spektr buzilişli bolalarning luğat boyligini rivojlantiriş va muloqot ko'nikmalarini şakllantiriş metodikasi 165
Tuxtayeva Maxfirat

Maktabgaça tayyorlov yoşdagi bolalarga ekologik ta'lim-tarbiya berişda innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalaniş yöllari, şakl va vositalari 170
O'razova Maqsuda Şuhratning qizi

Raqamli hamkorlikda refleksiya va muqobil yeçimlarni yaratişning metodik imkoniyatlari 175
Yusupov Muxtorbek Roximoviç

Multimodal ta'lim texnologiyalari asosida pedagogik kadrlarni tayyorlaşning integrativ ilmiy-metodik tizimi 179
Sultonova Zaxro Baxtiyor qizi

Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanişning maktab matematika ta'limidagi imkoniyatlari va çeklovlari 186
Almuratov Shavkat Narpulatovich, Turdiqulova Xulkaroy Anvarovna, Yuldasheva Aziza Azamat qizi, Razzoqova Mahliyo Naimjonovna

Qalbing orom olar maqom eşitsang: özbek milliy mumtoz musiqa san'atining falsafiy, psixo-emotsional va ilmiy-akustik asoslari 192
Ergashxonov Baxodirxon Toxirxon o'g'li

Milliy qadriyatlar asosida bolalarning ijtimoiy moslaşuvini ta'minlaşda maktabgaça ta'lim taşkiloti va oila hamkorligi 197
I. N. Hasanova, Boymirzayeva Nodira Maxmudjon qizi

Maktabgaça ta'lim samaradorligini oşirişda Mariya Montessori va Reggio metodikalari 199
Maxmudova Zulfiya, Hoshimova Dilnoza

Boşlanğiç sinf öquvçilarida fazoviy tasavvurlarni konstruktiv faoliyat vositasida rivojlantiriş 202
Dehqonova Mahliyo Şuhrat qizi, Bakirova Şahlo Muxtor qizi

Zamonaviy oilada rollar taqsimotining ijtimoiy-psixologik omillari 207
Majidov Jasur Baxtiyaroviç

Ösmirlik davrida tolerantlikning psixologik tuzilmasi va emotsional-irodaviy determinantlari 212
Qozoqova Intizor Ismoyiljonovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarida gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 217
Xolmatova Zulfiya Tillavoldiyevna

Boşlanğiç ta'lim jarayonida steam ta'lim texnologiyalarini qöllaş orqali öquvçilarning kreativ fikrlaşini rivojlantiriş metodikasi 221
Djumayeva Zoxidaxon Muxammadjonovna, Aliyeva Navrözbibi Abdijalilovna

Oila va maktabgaça ta'lim taşkiloti hamkorligining pedagogik asoslari 225
Iminova Dilnoza Nasirovna

Kreativ yondaşuv asosida bölajak ingliz tili öqituvçilarining lingvometodik kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 228
Yuldaşeva Umida Maxmudovna

Boşlanğiç ta'lim jarayoniga antropologik yondaşuv asosida öquvçilarni intellektual rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 232
Oltiboyeva Kamola Şarofjon qizi

Инновационный подход к методам выразительного чтения в современном образовательном процессе Ташкентский университет гуманитарных наук 236
Пулатов Фуркат Тухтамуродович

Umumta'lim maktablarida iqtidorli öquvçilarni aniqlaş va ular bilan işlaş yöllari: jahon tajribasi tahlili 243
Zaynitdinova Masuda Abdukadirovna

Возможности "SMART"-технологий в образовании детей с ограниченными возможностями 250
Абдухоликова М. Б.

Inklyuziv ta'lim şaroitida koxlear implantli bolalarning eşituv-nutqiy faoliyatini taşkil etişning pedagogik şart-şaroitlari va metodik modeli 256
Mirzayeva Umidaxon Inamovna

Nemis tilida yozma nutq könikmalarini rivojlantirişning zamonaviy pedagogik usullari 261
Turamurodova Sevinç Anvarovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirişda tarbiyaçining pedagogik mahorati va interfaol öyinlarning özaro uyğunligi 264
Kamoldinova Muazzam Avazbek qizi

Maktabgaça ta'lim tizimida kadrlar malakasini oşiriş sifatiga ta'sir etuvçi taşkiliy-pedagogik va ijtimoiy-psixologik omillar 270
Raximova Shaxlo Baxtiyorovna

Bölajak tarbiyaçilarni maktabgaça ta'lim taşkilotlarida bolalarni jismoniy tarbiyalaşga tayyorlaşning pedagogik şart-şaroitlari 276
Ibraximov Sanjar Urunbayeviç

Voyaga yetmaganlar bilan professional muloqot jarayonida emotsional intellektning ahamiyati 282
Raxmanova Dilnoza Farmanovna

Katta guruh tarbiyalanuvçilarining STEAM ta'lim texnologiyasi asosida nutqiy komptensiyasini şakllantiriş metodikasi 286
Tairova Madinabonu Baxtiyarovna, Sohobova Oyşaxon Asatillo qizi

Şifoxona şaroitida uzoq muddat davolanayotgan bolalarga ta'lim berişning pedagogik xususiyatlari va usullari 291
Vorisova Zuhra Raufovna

KREATIV YONDAŞUV ASOSIDA BÖLAJAK INGLIZ TILI ÖQITUVÇILARINING LINGVOMETODIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRIŞ METODIKASINI TAKOMILLAŞTIRIŞ

Yuldaşeva Umida Maxmudovna
Andijon davlat pedagogika instituti, Maktabgaça ta'lim kafedrasi
Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent v. b.

Annotatsiya: Mazkur maqolada bölajak ingliz tili öqituvçilarining lingvometodik kompetensiyalarini kreativ yondaşuv asosida rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş masalalari ilmiy-nazariy jihatdan örganilgan. Kreativ yondaşuvning mohiyati pedagogik hodisa sifatida tahlil qilinib, uning lingvometodik kompetensiyalarni şakllantirişdagi örni asoslab berilgan. Şuningdek, oliy pedagogik ta'lim muassasalarida qöllaş tavsiya etiladigan metodik tizim taqdim etilgan.

Kalit sözlar: kreativ yondaşuv, lingvometodik kompetensiya, bölajak ingliz tili öqituvçisi, oliy pedagogik ta'lim, interaktiv metodlar, divergent tafakkur, innovatsion texnologiya.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical examination of the issues of improving the methodology for developing the linguo-methodological competences of future English language teachers on the basis of a creative approach. Analysing the essence of the creative approach as a pedagogical phenomenon, the author substantiates its role in the formation of linguo-methodological competences. A methodological system recommended for application in higher pedagogical educational institutions is also presented.

Key words: creative approach, linguo-methodological competence, future English language teacher, higher pedagogical education, interactive methods, divergent thinking, innovative technology.

Аннотация: В настоящей статье научно-теоретически исследованы вопросы совершенствования методики развития лингвометодических компетенций будущих учителей английского языка на основе креативного подхода. Автор, анализируя сущность креативного подхода как педагогического явления, обосновывает его роль в формировании лингвометодических компетенций. Также представлена методическая система, рекомендуемая для применения в высших педагогических образовательных учреждениях.

Ключевые слова: креативный подход, лингвометодическая компетенция, будущий учитель английского языка, высшее педагогическое образование, интерактивные методы, дивергентное мышление, инновационная технология.

KIRIŞ

Jahon miqyosida keçayotgan integratsiya jarayonlari, xalqaro aloqalarning kengayişi hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanişi çet tillarini, ayniqsa, ingliz tilini mukammal egallagan mutaxassislarga bölgan ehtiyojni muntazam oşirib bormoqda. Şunga köra, oliy pedagogik ta'lim tizimida ingliz tili öqituvçilarini tayyorlaş sifatini oşiriş, ularning kasbiy kompetensiyalarini zamon talablariga mos ravişda şakllantiriş muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 24-maydagi PF-81-son[1]li "Oliy ta'lim taşkilotlariga öqişga qabul qiliş va davlat buyurtmasini joylaştiriş tizimini takomillaştiriş töğrisida"gi Farmoni.

1 https://lex.uz/uz/docs/-6937332

Farmonida oliy ta'lim taşkilotlariga qabul qiliş va davlat buyurtmasini joylaştiriş tizimini takomillaştiriş masalalari belgilangan [1]. Mazkur hujjat oliy ta'lim tizimini rivojlantiriş va kadrlar tayyorlaş jarayonlarini takomillaştirişning normativ-huquqiy asoslaridan biri sifatida ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Pedagogik tadqiqotlar amaliyoti şuni körsatadiki, zamonaviy maktab oldida turgan vazifalarni amalga oşiriş uçun öqituvçining nafaqat çuqur til bilimlariga, balki rivojlangan ijodiy tafakkurga va mustaqil qaror qabul qiliş qobiliyatiga ega bölişi ham muhimdir. Bu borada J. Guilford tomonidan rivojlantirilgan divergent tafakkur nazariyasi muhim metodologik ahamiyat kasb etadi. Olim ijodiy tafakkurning tört asosiy körsatkiçini - tafakkurning ravonligi, moslaşuvçanligi, originalligi va işlab çiqilganlik darajasini - ilmiy jihatdan tavsiflab bergan[2]. Mazkur mezonlar bugungi kunda ham çet tili öqituvçisining kreativ salohiyatini aniqlaşda tayanç körsatkiçlar sifatida e'tirof etiladi. E. P. Torrance esa öz tadqiqotlarida kreativlikning muammolarga sezgirlik, farazlarni ilgari suriş va ularni erkin ifodalaş qobiliyati bilan boğliqligini asoslab bergan [2].

Özbek olimlari tomonidan ham mazkur yönalişda bir qator ilmiy tadqiqotlar amalga oşirilgan. J. Jalolov çet tili öqitiş metodikasining nazariy asoslarini işlab çiqiş bilan bir qatorda, bu jarayonda talabaning mustaqil fikrlaş va ijodiy yondaşuv könikmalarini şakllantirişga alohida e'tibor qaratiş zarurligini asoslab bergan. Olimning fikriça, çet tili darsi talabaning içki ijodiy resurslarini faollaştiruvçi muhit bölişi lozim [3]. G. T. Mahkamova tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa bölajak ingliz tili öqituvçisining kasbiy kompetentligi tarkibida kreativ komponent muhim örin tutişi ta'kidlangan[3].

Tadqiqotning maqsadi - bölajak ingliz tili öqituvçilarining lingvometodik kompetensiyalarini kreativ yondaşuv asosida rivojlantiriş metodikasini nazariy jihatdan asoslaş va uni takomillaştirişning tizimli modelini taklif etişdan iborat. Maqsadga erişiş uçun lingvometodik kompetensiyaning tarkibini aniqlaş, kreativ yondaşuvning tayanç tamoyillari va texnologiyalarini tizimlaştiriş hamda metodik tizimning tarkibiy komponentlarini işlab çiqiş vazifalari belgilandi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy xarakterga ega bölib, unda ilmiy-pedagogik va metodik adabiyotlarni tahlil qiliş, qiyosiy örganiş, sintez, umumlaştiriş hamda pedagogik modellaştiriş metodlaridan foydalanildi. Manbalar bazasini kreativlik va divergent tafakkur böyiça xorijiy tadqiqotlar, şuningdek, çet tili öqitiş metodikasi va oliy pedagogik ta'lim masalalariga bağişlangan milliy ilmiy işlar taşkil etdi.

Kreativ yondaşuv doirasida işlab çiqilgan metodik tizimning özига xos jihati şundaki, u talabaning passiv tinglovçidan ta'lim jarayonining faol va ijodiy iştirokçisiga aylanişini qöllab-quvvatlaydi. Mazkur yondaşuvning tayanç tamoyillari sirasiga quyidagilar kiradi.

Birinçidan, individuallaştiriş tamoyili har bir talabaning içki salohiyati, qiziqişlari va kognitiv xususiyatlarini hisobga olişni nazarda tutadi.

Ikkinçidan, problematiklik tamoyiliga köra, öquv jarayoni faqat tayyor bilimlarni uzatiş bilan çeklanmay, talabani izlanişga undovçi masalalar tizimi orqali taşkil etiladi.

Uçinçidan, dialogiklik tamoyili öqituvçi va talaba örtasidagi munosabatlarni özaro hurmat va teng huquqli hamkorlik asosida rivojlantirişga xizmat qiladi.

Törtinçidan, refleksivlik tamoyili talabada öz kognitiv va pedagogik faoliyatini tahlil qiliş hamda xolis baholaş könikmasini şakllantirişga yönaltiriladi.

Beşinçidan, integrativlik tamoyili turli fan sohalaridan olingan bilimlarni muayyan pedagogik vaziyatda birlaştira olişni nazarda tutadi.

N. Q. Örinboyeva tadqiqotlarida kommunikativ kompetensiyani şakllantirişning samarali yöllari örganilgan bölib, muallif bu jarayonda talabalarning tabiiy muloqot şaroitlariga imkon qadar yaqinlaştirilgan öquv muhitida işlaşi muhim ekanligini ta'kidlagan [4]. Mazkur ğoya kreativ yondaşuv doirasida nostandart muloqot vaziyatlarini loyihalaş orqali rivojlantirilişi mumkin.

Zamonaviy pedagogik amaliyotda kreativ yondaşuvni amalga oşirişda bir qator innovatsion metodlardan foydalaniş maqsadga muvofiqdir. Fikrlar hujumi metodi talabalarning erkin fikrlaş muhitida turli muqobil yeçimlarni ilgari suriş qobiliyatini rivojlantirişga xizmat qiladi. Konseptual xaritalaş texnologiyasi esa til hodisalari örtasidagi içki aloqalarni vizual tarzda idrok etişga va murakkab bilimlar tizimini mantiqiy tartibga solişga yordam

2 Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence: Updated edition. – New York: McGraw-Hill, 2023. – P. 142.
3 Mahkamova G.T. Bölajak ingliz tili öqituvçilarining kasbiy kompetentligini şakllantirişning innovatsion texnologiyalari. – Toşkent: Fan va texnologiya, 2023. – B. 64.

beradi. Ş. S. Sattorov interaktiv metodlar borasida olib borgan tadqiqotlarida mazkur usullarning talabalar kognitiv faolligini oşirişdagi ahamiyatini amaliy tajribalar asosida yoritib bergan [4].

Vaziyatli tahlil metodologiyasi real pedagogik faoliyatdan olingan muammoli holatlarni örganiş, ularga nisbatan asosli yondaşuvni şakllantiriş va maqbul yeçimlarni işlab çiqiş könikmalarini rivojlantirişga xizmat qiladi. J. Harmerning qaraşlariga köra, mazkur metodologiya bölajak öqituvçining kelgusi kasbiy faoliyatida duç kelişi mumkin bölgan nostandart vaziyatlarda asosli va muvozanatli qarorlar qabul qiliş könikmasini şakllantirişga yordam beradi[4]. Rolli öyinlar texnologiyasi talabalarga turli pedagogik rollarda özlarini sinab köriş, pedagogik empatiya va kommunikativ moslaşuvçanlikni rivojlantiriş imkoniyatini beradi. B. Q. Qodirov bu borada ijodkorlikni rivojlantirişning psixologik-pedagogik mexanizmlarini örganib, rolli özaro ta'sir şaxsiy va kasbiy tösiqlarni yengib ötişga kömaklaşişini asoslab bergan [5].

Loyihali ta'lim texnologiyasi özining uzoq muddatli va kompleks xususiyati bilan ajralib turadi. Mazkur texnologiya doirasida talabalar aniq pedagogik mahsulot - öquv materiali, interaktiv topşiriq, didaktik öyin yoki metodik işlanma yaratişga yönaltiriladi. Bu jarayon talabalarning tadqiqotçilik malakalarini, jamoada işlaş könikmalarini hamda mustaqil ijodiy mahsulot yaratiş qobiliyatlarini rivojlantirişga xizmat qiladi. "Teskari sinf" modeli esa raqamli ta'lim resurslarining imkoniyatlaridan foydalangan holda, auditoriya vaqtini asosan nazariy mavzularni bayon qilişga emas, balki amaliy maşqlar va ijodiy muhokamalarga ajratiş imkonini yaratadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Nazariy tahlil natijasida lingvometodik kompetensiya murakkab, köp qirrali pedagogik hodisa bölib, çet tili öqituvçisining kasbiy faoliyatini belgilovçi integrativ sifat sifatida namoyon bölişi aniqlandi. Uning tarkibida beşta özaro boğliq jihat ajralib turadi. Lingvistik jihat ingliz tilining tovuş tizimi, luğat boyligi, grammatik tuzilişi va uslubiy xususiyatlarini çuqur bilişni közda tutadi. Kommunikativ jihat til vositalaridan amaliy muloqotda samarali foydalaniş qobiliyatini anglatadi. Metodik jihat zamonaviy ta'lim texnologiyalarini maqsadga muvofiq qöllaş mahoratini öz içiga oladi. Sotsiomadaniy jihat ingliz tilida sözlaşuvçi xalqlarning madaniyati, mentaliteti va qadriyatlari haqidagi tasavvurlarga asoslanadi. Refleksiv jihat esa öqituvçining öz faoliyatini tahlil qiliş va takomillaştiriş könikmasi bilan belgilanadi.

Ö. Hoşimov va I. Yoqubovlarning tadqiqotlarida ta'kidlanganidek, çet tili öqituvçisining kasbiy mahorati uning til bilimlarini pedagogik maqsadlarga yönaltira oliş qobiliyatida namoyon böladi [6]. Bu fikr lingvometodik kompetensiyaning integrativ tabiatini körsatadi. Ya'ni lingvistik va metodik bilimlarning alohida özlaştirilişi bilan bir qatorda, ularni özaro uyğun holda amaliy faoliyatga tatbiq etiş ham muhim ahamiyatga ega.

Kreativ yondaşuv asosida işlab çiqilgan metodikaning tarkibiy tuzilişi beşta asosiy komponentning özaro boğliqligiga tayanadi (1-jadval).

1-jadval:**Metodik tizimning tarkibiy komponentlari**

Komponent	Mazmuni
Maqsadli	Tayyorlanadigan kadrning yakuniy obrazini – kreativ fikrlovçi, metodik jihatdan yetuk, mustaqil qaror qabul qila oladigan ingliz tili öqituvçisi obrazini belgilaydi.
Mazmuniy	Öquv dasturiga kreativlikni rivojlantiruvçi mavzular, muammoli topşiriqlar va tahliliy maşqlar kiritilişini ta'minlaydi.
Jarayonli	Interaktiv va innovatsion texnologiyalarning auditoriya maşğulotlari hamda mustaqil iş jarayonida qöllanilişini taşkil etadi.
Diagnostik	Talabalarning kompetensiya darajasini obyektiv aniqlaş uçun mezonlar va baholaş vositalari tizimini taqdim etadi.
Natijaviy	Erişilgan natijalarni tahlil qiliş va metodikaga zarur tuzatişlar kiritiş mexanizmini öz içiga oladi.

Tahlil natijalari mazkur komponentlarning har biri metodik tizim samaradorligini ta'minlaşda muhim ahamiyatga ega ekanligini körsatadi. Komponentlardan birortasiga yetarli e'tibor qaratilmasligi tizimning umumiy samaradorligiga ta'sir körsatişi mumkin. Ayniqsa, diagnostik komponentning muntazam monitoring vazifasini bajarişi metodikaning moslaşuvçanligini ta'minlovçi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Şuningdek, metodlarni alohida-alohida qöllaşdan köra, ularni tizimli va özaro muvofiqlaştirilgan majmua sifatida tatbiq etiş samarali natijalarga erişişga xizmat qilişi mumkinligi aniqlandi. Mazkur xulosa D. A. Ruziyeva tadqiqotlarida ilgari surilgan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni izçil va tizimli qöllaş talabalarning nafaqat lisoniy bilimlarini kengaytirişga, balki kasbiy ijodkorlik salohiyatini rivojlantirişga ham xizmat qilişi haqidagi fikr bilan uyğun keladi[5].

4 Harmer J. The Practice of Engliş Language Teaçing. – 6th ed. – Harlow: Pearson Education Limited, 2023. – P. 215.
5 Ruzieva D.A. Oliy ta'limda interaktiv metodlar orqali talabalarning ijodiy faolligini rivojlantiriş // Til va adabiyot ta'limi. – Toşkent, 2025. – №1. – B. 59.

Olingan natijalar zamonaviy çet tili öqitiş metodikasining nazariy asoslari bilan uyğun keladi. Mazkur nazariy asoslar J. C. Richards va T. S. Rodgers tomonidan tizimlaştirilgan bölib, tadqiqotçilar til öqitişga oid yondaşuvlarning tarixiy rivojlanişi va istiqbollarini atrofliça tahlil qilganlar [12]6. Taklif etilgan yaxlit metodik tizim oliy pedagogik ta'lim muassasalarida bölajak ingliz tili öqituvçilarining lingvometodik kompetensiyalarini bosqiçma-bosqiç va izçil rivojlantiriş imkonini beradi.

Muhokama şuni körsatadiki, J. Guilford va E. P. Torrance tomonidan asoslangan kreativlik mezonlari - ravonlik, moslaşuvçanlik, originallik va işlab çiqilganlik - metodik tizimning diagnostik komponentida talabalar kreativ salohiyatini baholaş mezonlari sifatida qöllanişi mumkin. J. Jalolov va G. T. Mahkamova qaraşlari esa kreativ komponentni kasbiy kompetentlikning markaziy tarkibiy qismi sifatida körib çiqişning asosliligini tasdiqlaydi.

Tadqiqotning çeklovi uning nazariy xarakterga egaligidadir: taklif etilgan metodik tizimning samaradorligi pedagogik tajriba-sinov orqali empirik tasdiqlanişi lozim. Istiqbolda mazkur yönalişdagi tadqiqotlar raqamli ta'lim muhitida kreativ yondaşuvning öziga xos jihatlarini, sun'iy intellekt vositalarining lingvometodik kompetensiyalarni rivojlantirişdagi örnini örganişga qaratilişi maqsadga muvofiq [7].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, bölajak ingliz tili öqituvçilarining lingvometodik kompetensiyalarini kreativ yondaşuv asosida rivojlantiriş zamonaviy oliy pedagogik ta'limning istiqbolli yönalişi hisoblanadi. Mazkur yondaşuv reproduktiv ta'limning çeklovlarini bartaraf etib, talabaning ijodiy salohiyatini çet tili öqitiş metodikasi kontekstida samarali namoyon etişga xizmat qiladi. Lingvometodik kompetensiyaning köp komponentli tabiati uni şakllantirişga ham kompleks, tizimli yondaşuvni talab qiladi, bunda alohida metod yoki vositalarga tayaniş özini oqlamaydi. Taklif etilayotgan metodik tizim maqsadli, mazmuniy, jarayonli, diagnostik va natijaviy komponentlarning uyğunligida namoyon bölib, u oliy pedagogik ta'lim muassasalarining amaliy faoliyatiga tatbiq etilişi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 24-maydagi PF-81-sonli[7] "Oliy ta'lim taşkilotlariga öqişga qabul qiliş va davlat buyurtmasini joylaştiriş tizimini takomillaştiriş töğrisida"gi Farmoni.
2. Guilford J. P. The Nature of Human Intelligence: Updated edition. - New York: McGraw-Hill, 2023. - 538 p.
3. Torrance E. P. Creativity in Education: Contemporary Perspectives. - Cambridge: Cambridge University Press, 2022. - 320 p.
4. Jalolov J. J. Çet tili öqitiş metodikasi: Oliy öquv yurtlari talabalari uçun darslik. Qayta işlangan va töldirilgan naşri. - Toşkent: Öqituvçi, 2022. - 456 b.
5. Mahkamova G. T. Bölajak ingliz tili öqituvçilarining kasbiy kompetentligini şakllantirişning innovatsion texnologiyalari. - Toşkent: Fan va texnologiya, 2023. - 216 b.
6. Örinboyeva N. Q. Bölajak çet tili öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyasini şakllantiriş metodikasi // Zamonaviy ta'lim. - Toşkent, 2024. - № 3. - B. 45–52.
7. Sattorov Ş. S. Interaktiv metodlar asosida ingliz tili öqitişning didaktik asoslari // Pedagogik mahorat. - Buxoro, 2024. - № 5. - B. 78–84.
8. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. - 6th ed. - Harlow: Pearson Education Limited, 2023. - 462 p.
9. Qodirov B. Q. Bölajak öqituvçilarda kasbiy ijodkorlikni şakllantirişning pedagogik şart-şaroitlari // Xalq ta'limi. - Toşkent, 2024. - № 2. - B. 32–39.
10. Hoşimov Ö., Yoqubov I. Ingliz tili öqitiş metodikasi: Öquv qöllanma. Qayta işlangan naşri. - Toşkent: Şarq, 2022. - 304 b.
11. Ruzieva D. A. Oliy ta'limda interaktiv metodlar orqali talabalarning ijodiy faolligini rivojlantiriş // Til va adabiyot ta'limi. - Toşkent, 2025. - № 1. - B. 56–62.
12. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. - 4th ed. - Cambridge: Cambridge University Press, 2024. - 428 p.

6 Riçards J.C., Rodgers T.S. Approaçes and Methods in Language Teaçing. - 4th ed. - Cambridge: Cambridge University Press, 2024. – P. 352.

7 https://lex.uz/uz/docs/-6937332

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(1)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.